

GOSZTONYI GERGELY: CENZÚRA: ARISZTOTELESZTŐL A FACEBOOKIG: A KÖZÖSSÉGI MÉDIA TARTALOMSZABÁLYOZÁSI GYAKORLATÁNAK KOMPLEXITÁSA (BUDAPEST: GONDOLAT 2022) 306.

<https://doi.org/10.51783/ajt.2022.3.08>

1. Az internet drasztikusan megváltoztatta a világot, kiterjesztette az ideák és információk gyorsabb, szabadabb és szélesebb körű áramlását. Az emberek előtt új területek nyíltak meg, eddig soha nem tapasztalt információkkal lettek gazdagabbak. Ennek következtében kritikusabbak a törvényekkel, a fennálló *status quo*-val szemben, kritizálják az általuk rossznak tartott szabályokat, részt vesznek a demokratikus közéletben, és ezzel is fejlesztik a demokráciát. Ez az új online világ, a közösségi oldalak, keresőmotorok, közvetítőszolgáltatók által uralt interaktív, a felhasználó aktív részvételére épülő Új Média alapvetően más megközelítést kíván meg, mint a hagyományos online vagy offline média. Forgó Sándor szerint: „Az Új Média fogalma nem csupán egy korszak (modern, poszt- és késő modern) kronologikusan fejlődő médiakörnyezet (offline, online eszközöket és hálózati alkalmazások) változatait jelenti, hanem az adatbázis logikán alapuló felhasználói (civil) tartalomszervezés/előállítás egyéni és közösségi lehetőségét is, melyben a narratíva-alkotás sajátos, egyedi változatai jelennek meg.”¹

Ebben a világban az állam és az általa gyakorolt szabályozási rendszer elavultnak tűnhet, ugyanis a leggyakrabban használt közösségi és egyéb, web 2.0 oldalak üzemeltetői saját szabályokat határoznak meg oldalaik használatával kapcsolatban. A közösségi oldalak által bevezetett irányelvek az évek során saját, különálló kódexé fejlődtek, melyek egyre inkább kezdenek jogszabályokhoz hasonló formát ölteni. Ezzel egy adott közösségi oldal a szólásszabadság korlátait szabja meg saját, voltaképpen magánjogi alapon álló normarendszerével, hiszen megmondja, mely szövegek azok, amelyek engedélyezettek a közösségen belül. Ennek eredményeként az interneten történő szólásszabadság-gyakorlás már nem (csupán) az adott országban érvényes jogszabályok korlátai között működik, hanem e szolgáltatók saját keretein belül. Az internetes szöveg nagyon nagy százaléka felett tehát főként privát, tehát nem állami fenntartású cégek, intézmények gyakorolnak hatalmat.

Ebből a hatalomgyakorlásból következik, hogy az adott új média alá tartozó platform feletti kontroll egyúttal az azon megjelenő tartalom feletti kontrollt is jelenti. A bevezetett szűrők, algoritmusok, közösségi irányelvek olyan látha-

¹ Forgó Sándor: „Új médiakörnyezet, újmédia-kompetenciák” in Forgó Sándor (szerk.): *Az információközvetítő szakmák újmédia-kompetenciái, az újmédia lehetősége* (Eger: Liceum Kiadó 2017) 9–24., <http://publicatio.uni-eszterhazy.hu/107/1/Az%20információközvetítő%20szakmák%20újmédia%20kompetenciái.pdf>.

mációközvetítő%20szakmák%20újmédia%20kompetenciái.pdf.

tatlan befolyást biztosítanak az oldalak üzemeltetői számára, amely megkerülhetetlen. Ez az egyoldalúság a cenzúra egy igen sajátos, 21. századi formájának is tekinthető, ahol a szólásszabadságot nem az állami beavatkozástól kell féltetni (persze ha egyáltalán kell féltetni), hanem a magáncégek által alkalmazott, bármikor, akár utólag is szabadon megváltoztatható szabályrendszerétől. A közösségi média megjelenése és rohamos terjedése arra késztet bennünket, hogy újragondoljunk rengeteg mindent, amit a demokratikus nyilvánosságról, a médiáról, a hirdetési piacról és egyéb, (ki)ismertnek hitt területekről tudunk. Nem kivétel ez alól a cenzúra fogalma és használata sem.

2. Nagyon érdekes a 21. században a cenzúráról eszmét cserélni. Furcsa kettősség ereszkedik rá a témára, egyrésztől ugyanis azt gondoljuk, hogy a cenzúra a múlt sötét eszköze, a véleménynyilvánítás szabadságát ugyanis szinte minden fejlett országban alkotmányos eszközökkel védik, és az internet korában már idejét múltnak hatnak azok a gyakorlatok, amikor még egy-egy bizottság döntött arról, hogy mi jelenhet meg a nyilvánosságban. Másrésztől azonban egyre erősebben látszik a mindennapokban a cenzúra emlegetése, és ez arra is rámutat, hogy a határtalan és korlátoktól mentes nyilvánosság mégsem annyira szabad. Az internetező lakosság nagy része nap mint nap különböző manipuláló eszközöknek van kitéve, és korlátozottak – vagyis cenzúrázottak – azok az információhalmazok amelyekkel napi szinten találkozunk. A cenzúra tehát a Lomonoszov–Lavoisier-törvénynek megfelelően nem tűnik el, csak változik. E kettősség már önmagában megnehezíti az eligazodást a témát érintő

diskurzusokban, ezt azonban tetézi az is, hogy a cenzúra fogalma sem mindig tisztázott. A cenzúra sok formában létezik, és sokszor nem is az a cenzúra, amit annak hiszünk. Ebben a zűrzavaros környezetben szolgál kiváló iránytűként Gosztanyi Gergely *Cenzúra – Arisztoteléstől a Facebookig* című könyve, mely a Gondolat Kiadó gondozásában jelent meg 2022-ben.

A kötet a modern cenzúrával kapcsolatos legfontosabb kérdéssel indít: mit jelent a cenzúra, és mit jelent a tartalomszabályozás. Az szólásszabadsággal kapcsolatos egyik leggyakrabban hangoztatott tévhit, hogy annak létezése abszolút, vagyis vagy mindenre kiterjed, vagyis ha már egy részét is korlátozzák, akkor megszűnik létezni. A valóságban ez azonban teljesen téves gondolat, a világ egyetlen alkotmánya sem fogalmaz meg korlátlan szólásszabadságot, hiszen különböző társadalmi érdekek mentén mindig szükséges valamilyen fajta korlátozás. A kiskorúak védelme, a gyűlöletbeszéd tilalma, bizonyos bűncselekmények üldözése mind-mind a szólásszabadságot korlátozzák, és ez bizonyos szempontok szerint értékelve már egyet jelenthet magával a cenzúrával. Ahogy erre Gosztanyi is rámutat, a cenzúráról szóló hatékony eszme-cserék első és legfontosabb tisztázandó kérdése, hogy mit is nevezünk cenzúranak, pontosabban, hogy a cenzúra mely formájáról beszélünk éppen. (27. o.) Ennek tisztázásához rendkívül hasznos a könyv II. fejezete, mely komplexitásában tekinti át a cenzúra meghatározásának nehézségeit, és egy koherens, egységes, követhető tipizálási rendszert vázol a cenzúra különböző típusainak azonosítására.

Ezt követően a III. és IV. fejezet egyfajta történeti vezérfonal segítségével

vizsgálja a cenzúra fejlődését az ókortól napjainkig, vagyis az ollótól az algoritmusokig. Abban ma már mindenki egyetért, hogy az internet világa nem maradhat szabályozatlan, azonban az interneten megjelenő szólások nem kerülnek ki a jog esernyője alól pusztán azért, mert online tették azokat közzé. Az internet globalitása és a megjelenő szólások mennyisége miatt előálló technikai nehézségek mellett azonban az is elképesztően fontos kérdés, hogy ez a szóláskorlátozás mennyiben minősül cenzúrának, vagyis jobban mondva mikor válik ez a fajta cenzúra kártékonyná. A legfontosabb eldöntendő kérdések közé tartozik, hogy mely korlátozások megengedettek, és melyek nem, valamint, hogy kik azok, akik ezt a fajta cenzúrát alkalmazhatják, és milyen módon tehetik meg ez úgy, hogy az építse és ne rombolja vagy korlátozza a demokratikus nyilvánosságot.

Az internetes szóláskorlátozás tehát mindenképp kívánatos, ennek mikéntjével kapcsolatban azonban számos kérdés merül fel. Gosztanyi Gergely rendkívül jó arányérzékkel mutatja be az ezzel kapcsolatos szabályozási környezetet, mind európai mind amerikai kontextusban (V–VI. fejezetek), sőt kiemelendő a kötet VII. fejezete, mely Kínára koncentrál. Kína ugyanis köztudottan egészen különleges tartalomkorlátozási módszert alkalmaz az internet kapcsán, melynek szakmai, mélyreható feltérképezésével viszonylag kevesen foglalkoznak. Gosztanyi arányérzékét azért tartom fontosnak kiemelni, mert az internetes szólásszabályozásról több könyvtárnyi kötetet is lehetne írni, a szerzőnek azonban sikerült az európai és az amerikai modellt is tömören, mégis sokrétűen összefoglalni, amely nem könnyű

feladat. Számba veszi a jelenleg ismert szabályozási kezdeményezéseket, és szakmai hozzáértéssel elemzi is őket. Különösen élvezetes olvasni az amerikai és az európai szabályozási javaslatok összevetését (134–140. o.), mely során a szerző kitűnően mutat rá az eltérő megközelítések mögötti történelmi és szólásszabadság-értelmezési különbségekre. Ahogy azt a szerző is bemutatja, egészen figyelemre méltó kettősség jellemzi az internetes szólásszabadságra vonatkozó szabályozás fejlődését, hiszen a '90-es években az Amerikai Egyesült Államokban született meg az internet fejlődését és kibontakozását lehetővé tévő szabályozás, amely akkoriban nagyon előre mutatónak hatott, ma már azonban egyértelművé vált, hogy a túlzott immunitást biztosító CDA230 reformra szorul. Ebben pedig ma már Európa tud példát mutatni az Egyesült Államoknak, hiszen a GDPR és a DSA-DMA rendeletekre szinte irigykedve tekintenek a tengeren túlról (135. o.). Gosztanyi az V. fejezetben remekül mutatja be az amerikai megoldási kezdeményezések és szabályozási lehetőségek hiányosságait, és az ezekből adódó bizonytalanságot, ezt követően szinte felüdülés olvasni a VI. fejezetben bemutatott DSA-DMA rendeletek által kijelölt szabályozási irányt és lehetőségeket. Bár a rendeletek nyilvánvalóan nem tökéletesek, egyetérték a szerzővel abban, hogy mindenképpen szükséges és helyes lépések a megfelelő irányba.

3. Az online beszéd korlátozásával kapcsolatban mindkét irányból jogos kritikával illelhetjük az online nyilvánosságot leginkább befolyásoló nagyvállalatokat. Egyrésztől rengeteg olyan tartalom talál utat ezeken az oldalakon keresztül a felhasználókhoz, melyek jogsértőek

vagy károsak, másrészt pedig rengeteg olyan tartalmat korlátoznak, amelyek valójában nem jogsértők. A gond tehát paradox: egyszerre túl sokat és túl keveset „cenzúráznak”.

Természetesen mindkét helyzet igencsak bonyolult kérdéseket vet fel. Az internetes tartalommoderálás kapcsán az utóbbi években kezdett kialakulni az a szabályozási forma, amely megkülönbözteti a nyilvánvalóan jogellenes és a nem jogellenes, csupán káros tartalmak körét. Előbbi köre viszonylag tisztázott tud lenni, a kérdés csupán az, hogy milyen jogrendszer vagy jogszabály alapján nyilvánítunk valamit jogellenesnek. A második kör azonban nehezebben meghatározható, ebbe a körbe tartozhatnak azok a megnyilvánulások, amelyek nem minden befogadó számára egyértelműen károsak, így nem minősülnek jogellenes tartalomnak, azonban a felhasználók egy meghatározott körét valamilyen formában védeni kell ezektől. Ilyenek pl. a kiskorúakra káros tartalmak, a dezinformáció egyes formái vagy különböző káros trendek kialakulása. Nem egyszerű tehát ebben a helyzetben megállapítani a cenzúrázandó tartalmak körét.

A kötet VIII. fejezete bár kissé röviden, de annál koncentráltabban mutat rá a fenti nehézségek emberi és technikai vonatkozásaira. A tartalomszabályozás jelenleg nagy mértékben algoritmusokra vagy mesterséges intelligenciát alkalmazó technikákra épül. Ekkora tartalom mennyiségnél ez teljesen érthető, azonban a technológia nagyon sokszor téved, nem képes felismerni a kontextust vagy az iróniát (177–179. o.). Ugyanakkor a kötet is helyesen idézi fel Casey Newton és a *The Verge* éveken átívelő riportjait, melyek a Facebook-tartal-

mak moderálását végző alkalmazottak testi és lelki megrázkódtatásait mutatják be. Teljes mértékben egyetértünk a szerzővel abban, hogy a hatékony tartalomfelügyelet jövőjét a mesterséges intelligencia és az emberek által végzett moderálás együttes alkalmazása jelenti majd, addig azonban amíg sikerül egy hatékony rendszert kialakítani, a „biztonsági cenzúra” következtében rengeteg értékes beszéd szorul majd ki az online nyilvánosságból.

4. Ugyanennyire fontos kérdés azonban az is, hogy a közösségi oldalak mennyiben élnek a cenzúra rejtett, sokkal kevésbé felismerhető eszközeivel. Számos példa mutatott rá ugyanis arra, hogy állításukkal szemben a közösségi oldalak (és azok algoritmusai) nem csupán egyszerű, semleges továbbítóként működnek, hanem aktívan rendszerezik a felhasználóknak kiajánlott tartalmakat. Ez a rendszerezés pedig nem mindig objektív mutatók alapján történhet, hanem ideológiák, politikai agendák mentén is. Persze a közösségi oldalak visszautasítanak minden olyan állítást, amely azt feltételezi, hogy bármilyen önös szándékkal nyúlnának bele a tartalmat összeállító algoritmusokba. A Facebook idővonalának egyik megalakítója tagadta, hogy az idővonal „tudatosan szerkesztett tartalom” lenne, mely a Facebook véleményét tükrözi, szerinte az algoritmusai egyszerűen azt tükrözik, amit a felhasználók szeretnének.² A perszonalizált tartalomajánlás világában nagyon nehéz megbízható empi-

² Ravi SOMAIYA: „How Facebook Is Changing the Way Its Users Consume Journalism” *New York Times*, 2014. október 27., <https://www.nytimes.com/2014/10/27/business/media/how-facebook-is-changing-the-way-its-users-consume-journalism.html>.

rikus kutatásokat végezni a témában, az utóbbi évek elemzései azonban arra mutatnak rá, hogy a közösségi oldalak ideológiai elfogultsága inkább tévhit, mintsem valóság. A *The Economist* 2019-es tanulmánya³ szerint a Google nem részesíti előnyben a baloldali oldalakat, a *Media Matters for America* tanulmánya szintén 2019-ben állapította meg, hogy a jobb- és baloldali Facebook-oldalak közel azonos elérést tudnak felmutatni.⁴ A *NYU Stern Center for Business and Human Rights* egyik friss jelentése szerint pedig „egyetlen megbízható tanulmány sem állapította meg, hogy a konzervatív tartalmakat ideológiai okokból távolítanak el, vagy hogy a kereséseket liberális érdekek előnyben részesítése érdekében manipulálnak”.⁵ Az azonban empirikus kutatásokkal is igazolható, hogy a közösségi oldalakon megjelenő tartalmak az egyének szempontjából sokkal kevésbé sokszínűek és kiegyensúlyozottak,⁶ ennek pedig egyik

eredménye, hogy nagyon hatékonyan polarizálják a társadalmat.⁷

Az tehát egyértelmű, hogy a felhasználók idővonalai mindenképpen valamilyen egyedi összeállítás alapján jönnek létre, vagyis egyediesített módon jelennek meg. Az „egyediesített” pedig Paul Bernal szerint egyet jelent a „manipulálttal”, hiszen akár pénzügyi-gazdasági, akár marketing, akár politikai célok mentén alakítják ki a felhasználók idővonalát, semmiképp sem nevezhető semleges, befolyástól mentes tartalomszolgáltatásnak.⁸ A probléma tehát valós, a közösségi médiának hatalmas a befolyása és a lehetősége a cenzúrázásra. Egy közösségi oldal felhasználója óriási mennyiségű tartalommal találkozik nap mint nap, ezek döntő többsége azonban ma már nem az általa követett oldalak vagy ismerősök tartalma, hanem az oldalak algoritmusai által ajánlott tartalom vagy hirdetés.⁹ Ezek az algoritmusok pedig bizonyos paraméterek szerint működnek, melyek szükségképpen tükröznek valamilyen értékvalasztást, így egészen minimális eséllyel pártatlanok. A közösségi oldalak ezen kurátori tevékenysége pedig nem csupán felerősíthet bizonyos hangokat, hanem el is hallgathatja őket, másképp mondva: cenzúrázhat.¹⁰

³ „Google rewards reputable reporting, not left-wing politics” *The Economist*, 2019. június 8., <https://www.economist.com/graphic-detail/2019/06/08/google-rewards-reputable-reporting-not-left-wing-politics>.

⁴ Natalie MARTINEZ: „Study: Facebook is still not censoring conservatives” *Media Matters for America*, 2019. szeptember 4., <https://www.mediamatters.org/facebook/study-facebook-still-not-censoring-conservatives>.

⁵ Paul M. BARRETT – J. Grant SIMS: *False Accusation: The Unfounded Claim that Social Media Companies Censor Conservatives*, NYU–STERN, Center for Business and Human Rights, 2021. 19., https://static1.squarespace.com/static/5b6df958f8370af3217d4178/t/60187b5f45762e708708c8e9/1612217185240/NYU+False+Accusation_2.pdf.

⁶ „Misinformation and biases infect social media, both intentionally and accidentally”, *The Conversation*, 2018. június 20., <https://theconversation.com/misinformation-and-biases-infect-social-media-both-intentionally-and-accidentally-97148>.

⁷ „Political bias on social media emerges from users, not platform” *Research Impact*, <https://research.impact.iu.edu/key-areas/social-sciences/stories/social-media-platform-bias.html>.

⁸ Paul BERNAL: *The Internet, Warts and All* (Cambridge: Cambridge University Press 2018) 92. <https://doi.org/10.1017/9781108381161>.

⁹ Ld. Amogh MAHAPATRA: „How Instagram suggests new content” *Engineering at Meta*, 2020. december 10., <https://engineering.fb.com/2022/08/12/web/how-instagram-suggests-new-content/>.

¹⁰ James BALL: *Post-truth. How Bullshit Conquered the World* (Croydon: Biteback Publishing 2017) 150.

A lehetőség fennállta és az ezzel kapcsolatos kutatói bizalmatlanság pedig azért is ilyen mértékű, mert a közösségi oldalak működése szinte átláthatatlan. A közösségi média által végzett szűrés és szankcionálás pontos feltételei, gyakorlata egyáltalán nem transzparens, ahogyan az elérhetetlenné tételhez vezető eljárás és „jogorvoslati” lehetőség feltételei és részletei sem átláthatók. A kutatók általi ellenőrzés pedig a legtöbbször kivitelezhetetlen, a közösségi oldalak nagysága, zártsága, egyéniesített működése lehetetlenné teszi a megfelelő elemzések, kutatások és vizsgálatok elvégzését.¹¹ A felhasználókat a legtöbb esetben egyáltalán nem tájékoztatják az idővonalakat érintő változtatásokról, ha pedig igen, azok nagyon általános jellegűek, és az átlagos felhasználónak fogalma sincs arról, hogy mi, hogyan, milyen mértékben és miért változott az oldalon. Mindezek mellett az algoritmusok működése szigorúan védett üzleti titok, így még a témával foglalkozó kutatók sem tudják pontosan meghatározni, milyen faktorok alapján ajánl, sorol előrébb vagy sorol hátrébb tartalmakat az adott portál. A felhasználó pedig ha akarná sem tudná befolyásolni az idővonalát, hiszen nincs arra lehetősége, hogy be- vagy kikapcsolja a platform által alkalmazott szűréseket és ajánlásokat, ezért voltaképp még a tudatos felhasználó is ki van szolgáltatva a platform önkényének. Ez utóbbi pedig még erősebben jelenik meg a kevésbé tudatos felhasználóknál, akik adott esetben hihetnek a platformok semlegességének hazugságában, vagyis, hogy

semmilyen befolyásoló tényező nem hat az idővonalán megjelenő tartalomra. Ezért pedig az a hamis kép alakulhat ki benne, hogy bármi, ami ott megjelenik, valamilyen reprezentatív leképeződése az őt körülvevő társadalomnak, nem pedig csak a számára létrehozott, személyes buborék.

Bár a legtöbbször az online tartalommoderálással kapcsolatban a közösségi média területén vizsgálódnak – így jelen sorok írója is főként a közösségi média vetületeivel foglalkozik –, kiemelendő előnye a kötetnek, hogy szerzője tágabb körben értekezik a cenzúra kérdéseiről. Gosztanyi nem csupán a közösségi oldalak, hanem az egyéb internetes felületek vagy internetszolgáltatók szóláskorlátozó gyakorlatával is foglalkozik (pl. 213–223. o.). A tágabb kontextus kifejezetten jót tesz a kötetnek, és annak ellenére, hogy ekkora területről nehéz az általános megállapításokon túlmenő elemzést írni fogyasztható terjedelemben, nem esik abba a hibába, hogy a tudományterület evidenciáit megismételve fogalmaz meg általánosságokat. Ehelyett minden résztema tekintetében önuralmat gyakorolva rögtön az adott kérdés lényegi kérdéseit kezdi boncolgatni, kifejezetten sallangmentessé és sűrűvé téve a könyv tartalmát.

5. Ahogyan a szerző is megfogalmazza, ma már eljutottunk arra a pontra, hogy az állami szabályozás létjogosultságáról szóló viták szinte okafogyottá váltak, a fő kérdés inkább ennek mikéntje (256. o.). A kötet befejezéseként azonban a szerző nem csupán általános konzekvenciákat von le a horizonton látható szabályozások minőségét illetően, hanem huszonhat pontba szedve saját javaslatokat fogalmaz meg, melyekre mindenképpen figyelemmel kell lennie a

¹¹ Geert LOVINK: *Social Media Abyss – Critical Internet Cultures and the Force of Negation* (Cambridge: Polity Press 2016) 40.

jogalkotónak, amikor ezt az igen problémás területet hatékonyan kívánja a jogszabályrendszere alá vonni. A megfogalmazott gondolatok nagyon széles körből merítenek, de áthatja őket az EJEB döntéseiből levont jogelvek érvényesülésére való törekvés. Ennek mögöttes indoka nyilvánvalóan az, hogy az internet nemzetköziségének kihívásait egy nemzetközi bíróság által univerzálisan megfogalmazott jogalkalmazói értelmezés útján lehet a leghatékonyabban megoldani. A jogalkalmazói gyakorlat figyelemmel kísérése már csak azért is igen fontos, mert a jogszabályalkotás nehézségeivel szemben a jogalkalmazás sokkal inkább figyelemmel tud lenni egy-egy tartalommoderálással kapcsolatos kérdés nyelvi, kulturális vagy egyéb sajátosságaira. A Gosztonyi által megfogalmazott pontokkal kapcsolatban megjegyezhető, hogy azok túlnyomó többsége (a huszonhatból tizenhét) az Unió által elfogadott DSA rendeletben valamilyen módon rendeződik, ezen megoldási mód valódi próbájára azonban a jövőben kerül majd sor, vagyis ezekkel kapcsolatban a fő kérdés az, hogy mennyire sikerül majd hatékonyan betartatni a rendelet előírásait.

Gosztonyi javaslatának negyedik pontja az internetes tartalmak sokszínűségének, pluralizmusának és pártatlanságának biztosítását írja elő. Ezt azért tartom fontosnak külön kiemelni, mert ezzel kapcsolatban nem tartalmaz megnyugtató megoldásokat a DSA, pedig igencsak égető társadalmi problémáról van szó. Az online platformok alapvető célja, hogy a felhasználó minél több (hirdetések megnézésére is fordítható) időt töltsön a platformon, ezért a korábbi kereséseinek, preferenciáinak, online viselkedésének megfele-

lő tartalmakat szűr és tár elé az algoritmus.¹² Ez a nagymértékű personalizáció pedig ahhoz vezet, hogy a felhasználók különböző csoportjai merőben eltérő tartalmakat fognak látni, ezáltal „párhuzamos valóságok” alakulnak ki, ahol egyre kevesebb a megjelenő információk közötti átfedés, ezért egyre kevesebb lesz a közös társadalmi tapasztalat. Ezek nélkül pedig egy heterogén társadalomnak sokkal nehezebb dolga lesz a társadalmi problémák kezelésében. Az emberek egymást különbözőnek, idegennek, sőt akár ellenségnek is tekinthetik emiatt, így pedig még mélyebb szakadék alakulhat ki a társadalmon belül.¹³ Bizonyos hírek valakikhez el sem jutnak, míg más tartalmak pedig elárasztják a hírfolyamát, folyamatosan megerősítve saját világnézetét. Lassan már csak a nagyobb sportesemények lesznek azok, amelyeket a társadalom nagy része egyhangúan, közösen él át, pedig egy egészséges társadalomnak szüksége van ilyen közös pontokra. Ezért az online platformok sokszínűségének kérdése nem csupán egy elvont médiajogi alapelv, hanem a demokratikus nyilvánosság megfelelő működéséhez szükséges feltétel. A probléma megnyugtató kezelésére azonban még, úgy tűnik, várnunk kell.

Ahogy Gosztonyi is fogalmaz, a cenzúra, azaz a tartalomszabályozás sosem fog eltűnni. Ez azonban önmagában még nem jelent problémát, hiszen

¹² VESZELSZKI Ágnes: „deepFAKEnews: Az információmanipuláció új módszerei” in BALÁZS László (szerk.): *Digitális kommunikáció és tudatosság* (Budapest: Hungarovox Kiadó 2021) 96.

¹³ Cass SUNSTEIN: „Is Social Media Good or Bad for Democracy?” *Sur (International Journal on Human Rights)* June 2018, <https://sur.conectas.org/en/is-social-media-good-or-bad-for-democracy/>.

ahogy a fentiekből – és a kötetből még részletesebben – kiderül, az internet világában szükséges is, hogy a tartalomszabályozás valamilyen formája jelen legyen. A kérdés az, hogy sikerül-e megtalálni ennek a leghatékonyabb és a szó-lásszabadság szempontjából is legopti-

málisabb módját. Addig is azonban amíg erre a kérdésre keressük a választ, Gosztonyi Gergely könyve kitűnő szellemi munícióként tud szolgálni a téma részleteinek tanulmányozásához.

*Papp János Tamás**

* PhD, tudományos segédmunkatárs, PPKE JÁK, 1088 Budapest, Szentkirályi u. 28–30. E-mail: papp.janos.tamas@jak.ppke.hu.

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

Az Állam- és Jogtudomány a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetének folyóirata. Fórumot biztosít az állam- és jogtudományi kutatások eredményeit közlő tanulmányoknak, és ismertetőket ad közre a közelmúltban megjelent kiadványokról. Az évente négy számot megjelentető orgánium az akadémiai doktori eljárás szempontjából a magyar folyóiratok számára meghatározott legjobb minősítéssel rendelkezik.

A kétszeresen is anonim lektorálás rendszerében a szerkesztőség minden közlésre benyújtott kéziratról beszerzi két lektor véleményét. A szerkesztőség a kézirat befogadásáról vagy elutasításáról, valamint a lektori véleményekről (anonimizált formában) tájékoztatást ad a szerzőknek. Ezt követően a szerző a mű hagyományos és elektronikus formában történő közzétételének (más számára történő átengedésének) kizárólagos jogait átruházza a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézetére.

A kéziratok beküldésekor kérjük megadni a feltüntetni kívánt tudományos fozozatot, munkahelyi beosztást, munkahelyet és annak címét, valamint a szerző e-mail-címét. A megjelentetni kívánt kézirat terjedelme a tanulmány rovatban minimum egy szerzői ív (40 000 leütés), maximum két szerzői ív (80 000 leütés), recenzió esetén pedig minimum negyed szerzői ív (10 000 leütés), maximum egy szerzői ív (40 000 leütés). A tanulmány rovatban megjelentetni kívánt cikkhez kérjük, mellékeljenek egy maximum 2500 leütés terjedelmű magyar nyelvű rezümét. A szerkesztőségi irányelvek szerint a folyóiratban megjelenő recenziók röviden ismertetik a mű felépítését és főbb téziseit, elhelyezik azt a szakirodalom kontextusában, utalnak annak újításaira a meglévő írásokhoz képest, valamint – az erényekre és a hiányosságokra egyaránt rámutatva – értékelik a művet, és továbbgondolják a szerző megállapításait.

A kéziratoknak (és az azokban szereplő jogszabályi és jogirodalmi hivatkozásoknak) meg kell felelniük azoknak a formai követelményeknek, amelyeket a folyóirat internetes felületén (<http://jog.tk.hu/ajt>) közzétett útmutató tartalmaz. A recenziók a tanulmányokra irányadó hivatkozási mintát követik, azzal az eltéréssel, hogy az ismertetett mű oldalszámait a főszövegben jelenítendő meg, a következő minta szerint: (28. o.).

A kézirat megküldésével egyidejűleg a szerző köteles nyilatkozni arról, hogy a cikk (magyar nyelven) más orgániumnál még nem jelent meg, és ilyen célból nem is nyújtja/nyújtotta be. A kétszeresen is anonim lektorálás rendszerére tekintettel kéziratukat olyan formában is küldjék el, amelyből kihagyják nevüket, intézményi hovatartozásukat, e-mail-címüket, valamint az önazonosító idézeteket és hivatkozásokat (például „saját korábbi tanulmányomban lásd bibliográfiai adatok”). A tanulmányokat tartalmazó két dokumentumot (például szerzőneve.doc[x], illetve „szerzőneve_anonim.doc[x]”) szövegfájl formátumban kérjük eljuttatni az ajttan@tk.hu, a recenziókat pedig a rec.ajt@tk.hu e-mail-címre.

A Szerkesztőség

A BETŰTÍPUSRÓL

Az *Állam- és Jogtudomány* betűtípusa a Kner Antikva. Ezt a betűtípust a XX. század elejére jelentős hazai műhellyé fejlődött gyomai Kner Nyomda a tizes évek elején választotta standard betűjének.

A betű eredeti neve Lipcsei Egyetemi Antikva (*Leipziger Universitäts Antiqua*), melyet Kravjánszki Róbert digitalizált, és tiszteletből Kner Antikvának nevezte el. Kner Imre így írt kedvenc betűjéről: „Ezt a betűt választottuk tipográfiai stílusunk alapjául. Alkalmassá tette erre eléggé semleges karaktere [...] Ennek a betűnek semmi idegenszerű jellege nincs, nagyon alkalmas magyar szöveg szedésére, s teljes, jól kiépített család áll belőle rendelkezésre, amelynek egyes fokozatai eléggé egyenletesen helyezkednek el a papíros síkján.” (KNER Imre: *A könyv művészete*, Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó 1972, 237.)

Ár: 1554 Ft
Évi előfizetési díj: 6216 Ft
(belföldre postaköltséggel: 7812 Ft)